

Återhämtning men inte för alla

Almeegas tjänsteindikator, första kvartalet 2021

Almegas tjänsteindikator är en kvartalsbaserad konjunkturindikator som belyser utvecklingen i den privata tjänstesektorn. Den ligger cirka två månader före SCB:s publicering av den faktiska tjänsteproduktionen och är en aktuell spegel av konjunkturläget i den privata tjänstesektorn som svarar för 52 procent av Sveriges BNP och 47 procent av sysselsättningen. Almega har publicerat tjänsteindikatorn varje kvartal sedan 2001.

Denna upplaga av tjänsteindikatorn har arbetats fram på Almega av Patrick Joyce, chefekonom, Staffan Johansson, analytiker, och David Wästberg, näringspolitisk expert. Insamlingen av data avslutades den 18 mars 2021. För ytterligare upplysningar om det ekonomiska läget i den privata tjänstesektorn kontakta:

Patrick Joyce
Chefekonom Almega
Tel. 08-762 69 67, patrick.joyce@almega.se

Staffan Johansson
Analytiker Almega
Tel. 070 799 12 26, staffan.johansson@almega.se

Almega är de svenska tjänsteföretagarnas arbetsgivar- och intresseorganisation. Almega har cirka 11 000 medlemsföretag i nio förbund, som tillsammans representerar ett sextiototal branscher inom tjänstesektorn. Medlemsföretagen har drygt 550 000 anställda. Arbetsgivarförbunden arbetar med de frågor som rör respektive bransch. Förbunden bildar tillsammans Almega och ingår i Svenskt Näringsliv.

- Almega Tjänsteförbunden
- Almega Tjänsteföretagen
- Innovationsföretagen
- IT&Telekomföretagen
- Kompetensföretagen
- Medieföretagen
- Säkerhetsföretagen
- Tågöretagen
- Vårdföretagarna

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Tjänstesektorn på väg tillbaka	6
2.1	Återhämtningen fortsätter.....	6
2.2	Branscher som säljer till företag går allt bättre	9
2.3	Branscher som säljer till hushåll har fortsatt svårt	12
2.4	Branscher som säljer till offentliga sektorn.....	14
2.5	Färre konkurser under sommaren.....	14
3	Fortsatt ansträngd arbetsmarknad	16
3.1	Sysselsättningsfallet planar ut	16
3.2	Anställningsplanerna mindre pessimistiska	19
3.3	Något fler fall av arbetsbrist.....	22
3.4	Arbetslösheten har slutat att öka	23
3.5	Erfarenheter av stödet till korttidsarbete	25
4	Fallande tjänstepriser	27
4.1	Företagens försäljningspriser faller	27
4.2	Konsumentpriserna ökar.....	29
5	Om tjänsteindikatorn	31

1 Sammanfattning

Återhämtningen fortsätter men inte för alla

Tjänstesektorn fortsätter att återhämta sig från Coronakrisen trots effekterna av den andra smittovågen. Under kvartal två föll tjänsteproduktionen med över åtta procent på årsbasis. Under det fjärde kvartalet hade sektorn tagit tillbaka huvuddelen av fallet och produktionen var 2,2 procent lägre än samma kvartal ett år tidigare. Almegas tjänsteindikator indikerar att återhämtningen kommer att fortsätta även under det första kvartalet 2021.

Bilden är dock kluven. Medan krisen fortfarande är djup för hotell och restauranger, delar av transportsektorn och kultur, nöje och fritidstjänster så återhämtar sig företagstjänsterna allt mer.

Återhämtningen är tydligast för företagstjänster inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik. Produktionen i sektorn var i maj sex procent lägre än i januari rensat för säsongeffekter. Därefter började en försiktig, men stadig, återhämtning. I januari 2021 var produktionen av fyra procent högre än ett år tidigare. Återhämtningen för dessa företagstjänster beror till stor del på att industriproduktionen ökat igen. Exporten av affärstjänster förbättrades något under slutet av 2020 men var fortfarande svag. Sektorn ser optimistiskt på den närmsta framtiden. I februari förväntade sig över hälften av konsulter inom företagsledning att efterfrågan på deras tjänster skulle öka de närmste tre månaderna. Även arkitekter, tekniska konsulter samt juridiska och ekonomiska konsulter förväntade sig ökad efterfrågan framöver.

Produktionen av olika företagstjänster inom personaluthyrning, fastighetservice, resor och andra stödtjänster till företag som bland annat städning och service rasade under våren 2020 med 15 procent men har återhämtat sig något under hösten. I januari var den sammantagna produktionen inom branscherna åtta procent lägre än ett år tidigare. Bemanningsbranschen – som oftast är först in i en konjunkturedgång och först upp ur den – kom tillbaka starkt under slutet av 2020. Under det fjärde kvartalet ökade omsättningen i branschen med 17 procent jämfört med kvartalet innan. Trots den starka uppgången var omsättningen 7,5 procent lägre än ett år tidigare.

Informations- och kommunikationsföretagen har klarat sig anmärkningsvärt bra under Coronakrisen. Produktionen föll något under våren 2020 men därefter har branschen utvecklats väl. I januari 2021 var produktionen tre procent högre än ett år tidigare. Branschen ser mycket positivt på framtiden och förväntar sig ökad efterfrågan framöver. Exporten av tele-, data- och informationstjänster föll kraftigt under det andra kvartalet 2020 men återhämtade sig delvis under andra halvåret. Under det fjärde kvartalet var exporten av dessa tjänster elva procent högre än samma kvartal året innan. Branschen har framgångsrikt ställt om till hemarbete. Hos fyra av fem företag arbetar minst hälften av personalen hemifrån

Arbetsmarknaden stabiliseras

Under det fjärde kvartalet 2020 minskade antalet anställda i tjänstesektorn med 64 000 personer jämfört samma kvartal året innan. Nedgången fortsätter plana ut jämfört med det kraftiga fallet under det andra kvartalet 2020. De flesta jobb som försvunnit i tjänstesektorn har försvunnit från besöksnäringen och inom transportbranschen.

De största jobbförlusterna inom Almegas branscher har inträffat inom privat vård och omsorg där de anställda blivit 14 500 personer färre och inom personaluthyrning där antalet anställda har minskat med 7 500 personer på ett år. Inom både branscherna förbättras dock sysselsättningen under årets fjärde kvartal.

Bland kunskapsintensiva företagstjänster inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik var sysselsättningen oförändrad jämfört med samma kvartal året innan. Risken för personalminskningar inom dessa branscher har minskat avsevärt sedan hösten.

Inom information och kommunikation ökade istället antalet anställda med 7 500 personer under det fjärde kvartalet 2020 jämfört med samma kvartal förra året.

Företagen var i februari mindre pessimistiska om sin framtida personalsituation nu än efter sommaren. Inom samtliga tjänstebranscher – utom researrangörer, transporter, och juridiska och ekonomiska konsulter – förväntar sig företagen att öka personalstyrkan framöver.

Arbetslösheten slutade öka under början på 2021. Sysselsättningen har dock hållits uppe genom systemet med korttidspermitteringar och i januari, efter nästan ett år med Coronarestriktioner, var fortfarande närmare 64 000 personer i näringslivet korttidspermitterade.

Fallande tjänstepriser för första gången på 16 år

Under årets fjärde kvartal minskade de privata tjänsteföretagens försäljningspriser med 0,4 procent jämfört med kvartalet innan. På årsbasis föll tjänstepriserna med 0,2 procent. Det är första gången som tjänstepriserna faller i årstakt sedan Tjänsteprisindex började mätas 2005. Coronapandemin har därmed kraftigt dämpat tjänstepriserna.¹ Almegas prisindikator tyder på en fortsatt dämpning av de privata tjänsteföretagens försäljningspriser under det första kvartalet i år.

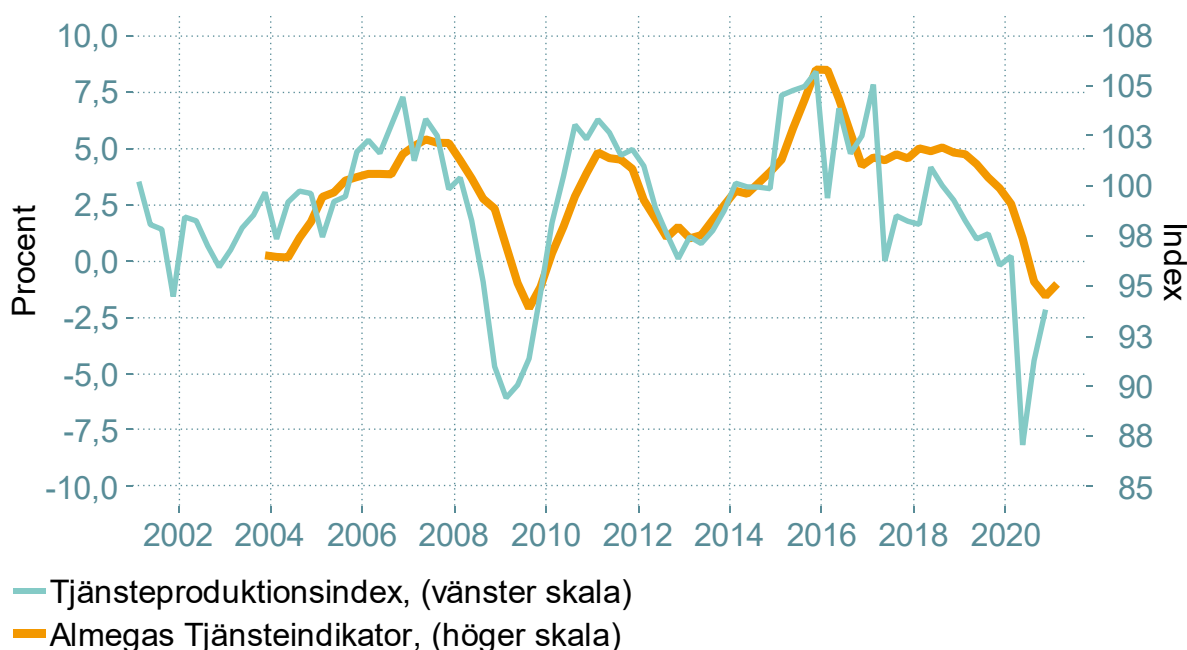
¹ SCB Tjänsteprisindex, statistiknyhet 2020-08-07.

2 Tjänstesektorn på väg tillbaka

2.1 Återhämtningen fortsätter

År 2020 innebar stora svängningar för tjänstesektorn. Under den första Coronavågen under det andra kvartalet föll tjänsteproduktionen med 8,2 procent jämfört samma kvartal 2019. När smittspridningen lättade under det tredje kvartalet studsade produktionen delvis tillbaka till en nivå som var 4,4 procent lägre än samma kvartal 2019. Trots den andra smittvåg som drabbade Sverige i slutet av oktober så fortsatte återhämtningen under det fjärde kvartalet och tjänsteproduktionen steg till 2,2 procent under nivån ett år tidigare. Almegas tjänsteindikator indikerar att återhämtningen kommer att fortsätta även under det första kvartalet 2021.

Diagram 1: Almegas tjänsteindikator för produktionstillväxten i privat tjänstesektor, kvartal ett 2021

Anm: Från 2015 räknas Ericsson som tjänsteföretag, vilket innebar ett tidsseriebrott i tjänsteproduktionsindex mellan 2014 och 2015.

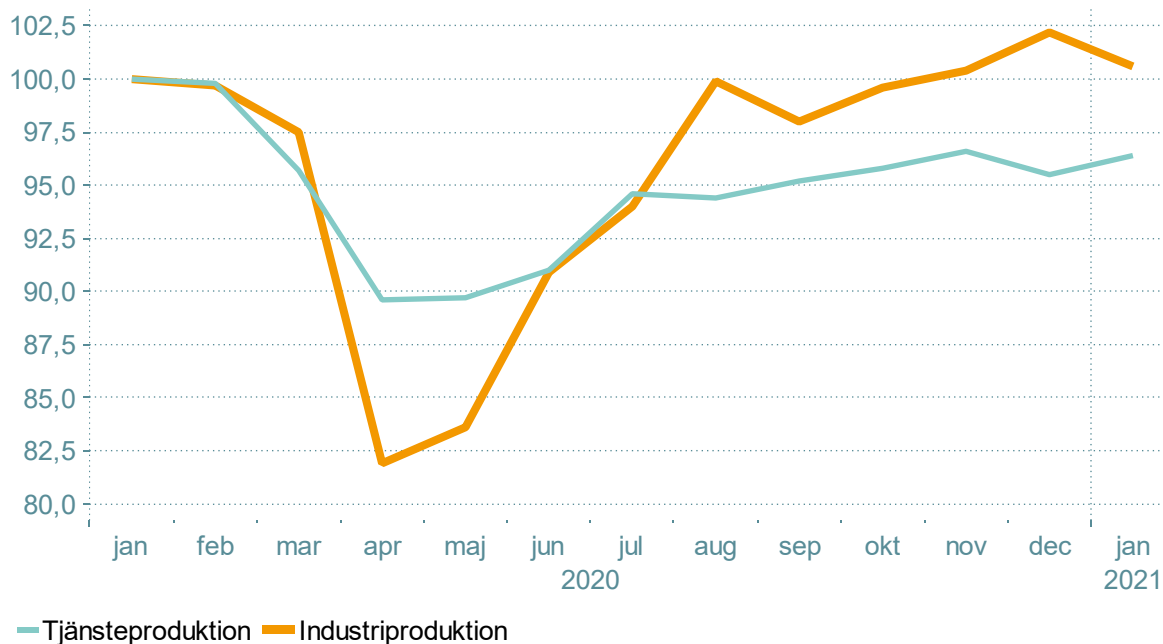
Källa: Almega, Konjunkturinstitutet, SCB, Macrobond.

Utvecklingen månad för månad under det senaste året är ännu mer dramatisk. Spridningen av Coronaviruset i Sverige och de åtgärder som krävdes för att bromsa smittspridningen ledde till tvär inbromsning för tjänstesektorn i mars och industrin i april. I april 2020 var den säsongjusterade industriproduktionen 18 procent lägre än i januari och tjänsteproduktionen tio procent lägre. Från och med maj inleddes en försiktig återhämtning när först industrierna återstartade och senare även aktiviteten i tjänstesektorn ökade. Industrin återhämtade sig betydligt snabbare än tjänstesektorn. En viktig förklaring är att industrin ökade sin produktion kraftigt under det tredje kvartalet för att leverera de order man inte kunde tillgodose under

våren. Efter det har industriproduktionen ökat långsammare.² Under januari föll till och med industriproduktionen tillbaka något. Under hösten har tjänsteproduktionen fortsatt att stiga fast i långsam takt. Den långsamma återhämtningen för tjänstesektorn som helhet beror på stora skillnader mellan tjänstebranscher där besöksnäringen och transportsektorn haft det fortsatt svårt medan företagstjänster som säljer till industri och på export har utvecklats bättre.

Diagram 2: Produktionen i industrin och privata tjänstesektorn jan 2020 till jan 2021

Säsongs- och kalenderjusterat, Nivån jan 2020=100

Källa: SCB Produktionsvärdeindex

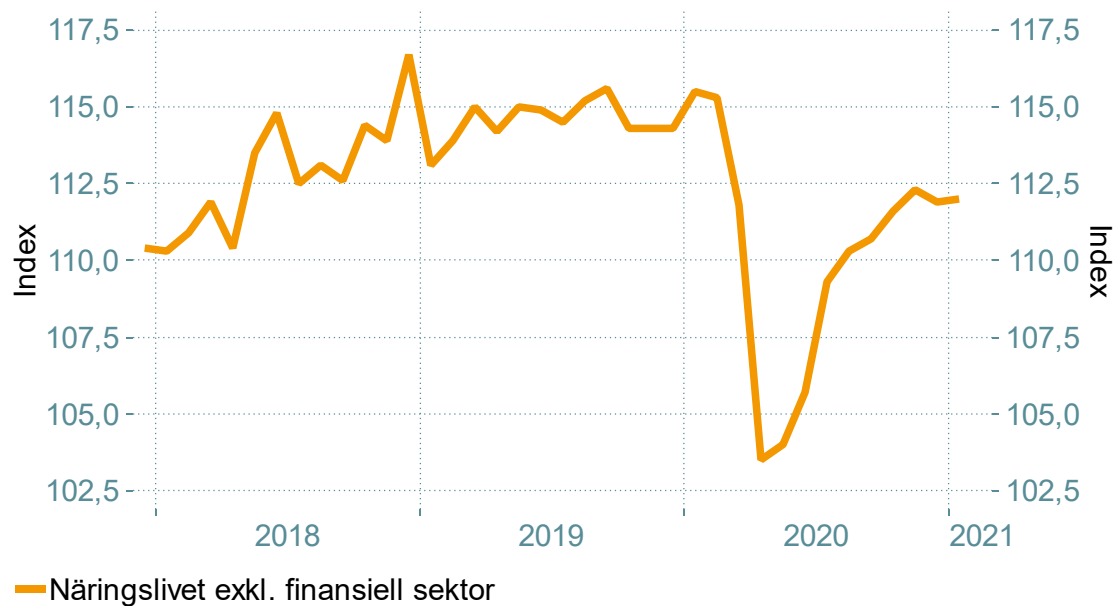
Anm: Privat tjänstesektor exklusive finansiell sektor.

Den långsamma återhämtningen innebär att den sammantagna produktionen i näringslivet i januari 2021 fortfarande låg 3,3 procent under nivån i januari 2020.

² Se bland annat Teknikföretagens barometrar, fjärde kvartalet 2020 och första kvartalet 2021.

Diagram 3: Produktionen i näringslivet, januari 2018 till januari 2021

Säsongsrensad index

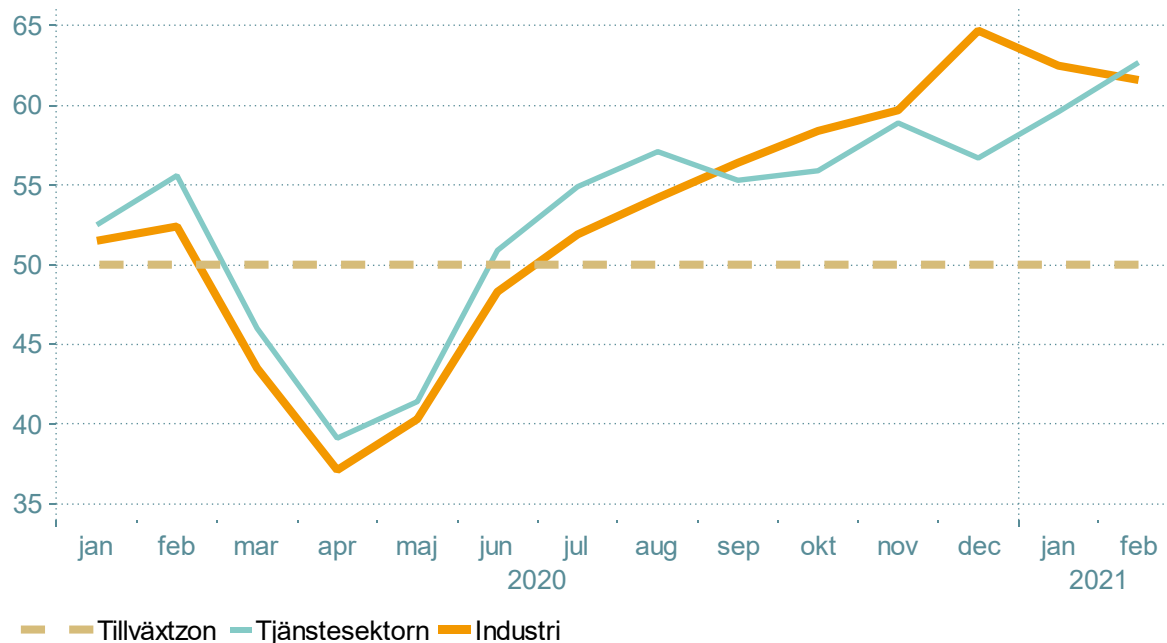

Källa: SCB Produktionsvärdesindex

Företagen inom tjänstesektorn har dock varit relativt optimistiska ända sedan sommaren. Inköpschefsindex (PMI) för privata tjänster har legat i tillväxtzonen (över 50) i Sverige varje månad sedan juli. Värdet för PMI i februari var det högsta sedan krisen inleddes.

Diagram 4: Inköpschefsindex för privata tjänster och industri i Sverige, jan 2020 till feb 2021

Säsongsrensad

Källa: Swedbank/Silf

2.2 Branscher som säljer till företag går allt bättre

Redan under 2019 försvagades efterfrågan på de flesta företagstjänster till stor del beroende på en svalare omvärldskonjunktur.³ När Coronakrisen slog till på allvar i mars drabbades företagstjänsterna hårt. Företagstjänsterna kom dock tillbaka starkt under slutet av året.⁴

Produktionen av företagstjänster inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik var i maj sex procent lägre än i januari rensat för säsongeffekter. Därefter började en försiktig, men stadig, återhämtning. I januari 2021 var produktionen av dessa företagstjänster fyra procent högre än ett år tidigare (se tabell 1).

Återhämtningen för dessa företagstjänster beror till stor del på att industriproduktionen ökat igen (se diagram 2). Exporten av affärstjänster förbättrades något under slutet av 2020 men var fortfarande svag. Under det fjärde kvartalet var exporten av affärstjänster tio procent lägre än samma kvartal 2019. Under det andra och tredje kvartalet 2020 var exporten av affärstjänster 13 procent lägre än ett år tidigare.⁵

Sektorn ser optimistiskt på den närmsta framtiden. I februari förväntade sig över hälften av konsulter inom företagsledning att efterfrågan på deras tjänster skulle öka de närmste tre månaderna. Även arkitekter, tekniska konsulter samt juridiska och ekonomiska konsulter förväntade sig ökad efterfrågan framöver (se tabell 2).

Tabell 1: Produktionen i tjänstebranscher som främst säljer till företag
Förändring jämfört med januari 2020, säsong- och kalenderjusterat, procent

	2020											2021
	Feb	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan
Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	2,0	6,2	-2,3	-6,1	-3,8	-1,2	2,9	-0,5	-0,3	1,3	2,1	3,8
Information & kommunikation varav datakonsulter	-1,2	-2,4	-0,5	-3,1	-1,9	3,3	-1,2	-1,0	3,0	5,6	0,9	3,2
Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster, andra stödtjänster	-1,0	-2,8	2,9	-2,4	-1,0	5,5	0,6	0,7	3,7	6,2	1,0	i.u
Transport och magasinering varav flygbolag	0,9	-3,5	-3,9	-14,6	-11,6	-9,4	-9,5	-8,7	-9,0	-7,6	-5,8	-8,2
Partihandel utom motorfordon	0,8	-6,6	-16,0	-18,7	-16,3	-16,1	-14,0	-13,1	-13,2	-13,9	-11,8	-15,3
	2,4	-51,9	-89,5	-90,3	-87,8	-75,0	-76,0	-79,2	-74,7	-79,5	-68,5	i.u
	-0,5	-3,2	-12,1	-10,8	-5,4	-4,2	-4,0	0,3	-3,5	-1,0	-1,5	-2,0

Källa: SCB, tjänsteproduktionsindex

³ Till företagstjänster räknar Almega förutom bolag inom ekonomi, juridik, vetenskap och teknik (SNI 69–75) även datakonsulter och telekombolag (SNI 61–63) samt bemanningsföretag, resetjänster med mera (SNI 77–82).

⁴ SCB, tjänsteproduktionsindex.

⁵ SCB, tjänstehandel, [Återhämtning i utrikeshandeln med tjänster fjärde kvartalet 2020 \(scb.se\)](#)

En undersökning från Innovationsföretagen, där tekniska konsulter, industrikonsulter och arkitektföretag ingår, visar att orderstocken fallit betydligt under krisen. Tre av fyra företag hade tappat order under krisen. Hårdast drabbade är industrikonsulterna. Där har 90 procent av företagen tappat order under krisen. Situationen i branschen förbättras dock. Andelen företag som uppger att krisen har påverkat dem i mycket stor utsträckning hade halverats i december jämfört med maj. Andelen företag som var oroliga för sin likviditet hade också halverats under samma period. Företagen i branschen har ställt om till distansarbete i stor utsträckning vilket har underlättat återhämtningen.⁶

Produktionen av olika företagstjänster inom personaluthyrning, fastighetservice, resor och andra stödtjänster till företag som bland annat städning och service rasade under våren 2020 men har återhämtat sig något under hösten. I januari var den sammantagna produktionen inom branscherna åtta procent lägre än ett år tidigare (se tabell 2).

Den senaste kvartalsrapporten från Kompetensföretagen, där framför allt bemanningsföretag ingår, visar att företagets omsättning under det fjärde kvartalet 2020 var 7,5 procent lägre än samma kvartal året innan, vilket ändå var en kraftig förbättring jämfört med situationen tidigare under året.⁷ Under det andra och tredje kvartalet var Kompetensföretagens omsättning 23 procent lägre än under samma period året innan. Sett över hela året minskade dock omsättningen inom bemanning med 17 procent jämfört med 2019.⁸

De största förbättringarna mot slutet av året skedde inom uthyrning av personal för lager och logistik – chaufförer och lagerpersonal – samt inom industri och tillverkning – verkstadsarbetare, montörer och arbetare inom bygg och anläggning. Dessa två områden står tillsammans för drygt hälften av bemanningsföretagens verksamhet.⁹ Rekryterings- och omställningstjänster som tillsammans utgör fem procent av Kompetensföretagens verksamhet och utvecklades åt olika håll under krisen. Under 2020 minskade omsättningen inom rekrytering med 35 procent jämfört med året innan. Inom omställning ökade dock omsättningen med 46 procent under 2020.¹⁰

Bemanningsföretagen drabbas tidigast av en nedgång i ekonomin och har haft fallande omsättning sedan mitten av 2018. Bemanningsföretagen är också de första som har nytta av en uppgång i konjunkturen. Företagen inom personaluthyrning och arbetsförmedling ser optimistiskt på framtiden och en stor majoritet av dem väntar sig stigande efterfrågan framöver (se tabell 3).

Informations- och kommunikationsföretagen har klarat sig anmärkningsvärt bra under Coronakrisen. Produktionen i maj och juni 2020 var något lägre än i januari men därefter har

⁶ Almega Innovationsföretagen (2020). Effekterna av Covid-19 för Innovationsföretagens medlemmar, rapport 6, 22 december.

⁷ Omsättningen i branschen ökade med 17 procent mellan det tredje och fjärde kvartalet.

⁸ Almega Kompetensföretagen (2021). Kvartalsrapport Q4 2020, mars.

⁹ Ibid

¹⁰ Ibid

branschen utvecklats starkt. I januari 2021 var produktionen tre procent högre än ett år tidigare (se tabell 1). Även delbranschen datakonsulter har utvecklats starkt efter en kort nedgång under våren 2020. I februari såg datakonsulterna mycket positivt på framtiden och hälften av företagen förväntade sig ökad efterfrågan framöver (se tabell 2).

Exporten av tele-, data- och informationstjänster föll kraftigt under det andra kvartalet 2020 men återhämtade sig delvis under andra halvåret. Under det fjärde kvartalet var exporten av dessa tjänster elva procent högre än samma kvartal året innan. Sett över hela året 2020 var dock exporten av dessa tjänster sju procent lägre än 2019.¹¹

En undersökning bland IT&Telekomföretagens medlemmar i slutet av januari visade att Coronakrisen påverkat företagen negativt. 61 procent av företagen hade tappat intäkter under 2020. Majoriteten av dem hade dock tappat högst 20 procent av intäkterna. 60 procent av företagen trodde dock på oförändrade eller ökade intäkter under 2021. IT&Telekomföretagen har framgångsrikt ställt om till hemarbete. Hos fyra av fem företag arbetar minst hälften av personalen hemifrån.¹²

Tabell 2: Efterfrågan i tjänstebranscher som främst säljer till företag. Utfall tre månader bakåt och förväntningar tre månader framåt, februari 2021

Nettotal, säsongsrensat

	Utfall	Förväntningar
Landtransporter	-11	-4
Juridiska och ekonomiska konsulter	21	15
Konsulter företagsledning	-1	51
Arkitekter & tekniska konsulter	-7	22
Datakonsulter	21	47
Arbetsförmedling, bemanning mm	43	59

Källa: Konjunkturinstitutet

Säkerhetsföretagen drabbades av en tydligt minskad efterfrågan under den första delen av Coronakrisen när event ställdes in och verksamheten på flygplatser minskade kraftigt. Läget stabiliserades dock under tidiga hösten. Från september har efterfrågan inom branschen ökat igen och förväntningarna för den närmsta framtiden är goda.¹³

Bland övriga tjänstebranscher som främst säljer till företag finns partihandeln och transport- och magasineringsföretagen. Produktionen i partihandeln var i april och maj tio till tolv procent lägre än i januari 2020. Produktionen återhämtade sig dock under sommaren och hösten. I januari 2021 var produktionen två procent lägre än ett år tidigare (se tabell 1).

¹¹ SCB, [Utrikeshandel med tjänster \(scb.se\)](https://www.scb.se/utrikeshandel-med-tjanster)

¹² IT&Telekomföretagen (2021) [effekter-av-coronapandemin-for-ittelekomforetagens-medlemmar-online-version.pdf \(almega.se\)](https://www.almega.se/effekter-av-coronapandemin-for-ittelekomforetagens-medlemmar-online-version.pdf)

¹³ Almega Säkerhetsföretagen (2021) Konjunkturbarometer, februari [sakerhetsforetagen-konjunktur-februari-2021-slutversion.pdf \(almega.se\)](https://www.almega.se/sakerhetsforetagen-konjunktur-februari-2021-slutversion.pdf)

Inom transportbranschen är krisen fortfarande djup. Omsättningen i maj var 19 procent lägre än i januari 2020. En liten återhämtning skedde under hösten innan läget försämrades igen. I januari 2021 var omsättningen i branschen 15 procent lägre än ett år tidigare. Bland flygbolagen var omsättningen 70 procent lägre än ett år tidigare (se tabell 1).

2.3 Branscher som säljer till hushåll har fortsatt svårt

De mer hushållsinriktade tjänstebranscherna drabbades hårdast av restriktionerna och förändrade beteenden i Coronapandemins spår. Det är också dessa branscher som drabbades mest negativt även av den andra Coronavågen. I princip hann branscherna aldrig återhämta sig från effekterna av den första vågen innan den andra vågen sköljde över dem.

Hushållens konsumtion föll sammanlagt med drygt tio procent under det första halvåret 2020. Under andra halvåret återhämtade sig konsumtionen betydligt men låg ändå fjärde kvartalet 4,5 procent under nivån ett år tidigare. Konsumtionen av hotell och restaurangtjänster föll med 33 procent på ett år och konsumtionen av transporter och fordon med tio procent medan konsumtionen av livsmedel och möbler ökade med tre procent under samma period.¹⁴ Under januari fortsatte hushållens konsumtion att öka.¹⁵

Tabell 3: Produktionen i tjänstebranscher som främst säljer till hushåll
Förändring jämfört med januari 2020, säsong- och kalenderjusterat, procent

	2020											2021
	Feb	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan
Hotell och restaurang	0,7	-34,1	-44,7	-53,1	-40,6	-19,7	-24,9	-26,3	-20,5	-47,9	-45,1	-30,7
Kultur, nöje och fritid samt annan service	1,5	-17,9	-23,9	-6,7	-12,3	-8,4	-17,1	-17,4	-17,2	-17,5	-18,3	-16,4
Detaljhandel utom motor	3,4	-5,3	-7,0	-5,9	-3,8	-3,3	-4,2	-1,8	-1,3	-2,1	-5,3	-1,3
Motorhandel	0,7	-5,3	-21,6	-21,6	-8,4	1,3	-0,3	0,6	-3,7	-0,5	1,9	-0,4
Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	-2,9	-4,0	-4,5	-5,8	-4,1	-4,8	-4,2	-4,0	-3,2	-1,8	-2,4	-3,2

Källa: SCB, tjänsteproduktionsindex

Anm: Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare säljer tjänster både till hushåll och företag

Hotell och restaurangbranschens omsättning låg mellan april och juni 40 till 50 procent under nivån i januari. Under sommaren och tidiga hösten förbättrades situationen något men därefter försämrades den tydligt igen. I november och december var omsättningen i branschen lika låg som under Coronakrisens inledning (se tabell 3). Sedan dess har dock läget förbättrats en aning. I januari var omsättningen 31 procent under nivån ett år tidigare. I Konjunkturinstitut-

¹⁴ SCB, [Hushållens konsumtionsutgifter \(ENS2010\) efter ändamål COICOP. Kvartal 1980K1 - 2020K4. PxWeb \(scb.se\)](https://www.scb.se/hushallens-konsumtionsutgifter-ens2010)

¹⁵ [Ökad hushållskonsumtion i januari \(scb.se\)](https://www.scb.se/okad-hushallskonsumtion-i-januari)

ets extramätning av läget bland företag i början av mars svarade 53 procent av företagen inom hotell och restaurang att de tappat minst hälften av sin omsättning jämfört med normalt. I början av februari var andelen 70 procent.¹⁶ Branschen ser något mer optimistiskt på framtiden än tidigare (se tabell 4).

Inom kultur, nöje och fritid – som rymmer museiverksamhet, teaterverksamhet, sportanläggningar, gym och dylikt – föll omsättningen åter under hösten och vintern efter en kort återhämtning under sommaren. I januari låg omsättningen 16 procent under nivån ett år tidigare.

Motorhandeln drabbades hårt under början av krisen men därefter har dock läget förbättrats betydligt. I januari var omsättningen i princip tillbaka på samma nivå som ett år tidigare.

Detaljhandelns försäljning föll kraftigt i början av krisen men återhämtade sig under hösten även om julhandeln blev betydligt sämre än året innan. I januari låg omsättningen i detaljhandeln en dryg procent under nivån ett år tidigare. I början av krisen minskade försäljningen i sällanköpshandeln medan den ökade i dagligvaruhandeln. Under hösten utvecklades dock sällanköpshandeln bättre än detaljhandeln, fränsett december månad.¹⁷

I Konjunkturinstitutets extramätningar uppgav 23 procent av företagen inom sällanköpshandeln i början av mars att de förlorat minst en fjärdedel av sin omsättning jämfört med normalt. I mitten av januari var andelen 33 procent. Internethandeln har däremot utvecklats starkt under året. I Konjunkturinstitutets extramätningar uppger tre av fyra företag inom internethandeln att deras försäljningen varit högre än normalt under hela krisen.¹⁸

Tabell 4: Efterfrågan i tjänstebranscher som främst säljer till hushåll. Utfall tre månader bakåt och förväntningar tre månader framåt, februari 2021

Nettotal, säsongrensat

	Utfall	Förväntningar
Researrangörer och resebyråer	-60	4
Hotell och restaurang	-75	12
Fastighetsförvaltare	-22	-2

Källa: Konjunkturinstitutet

Anm: Fastighetsförvaltning säljer tjänster både till hushåll och företag.

Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare har tappat i omsättning under krisen. I januari 2021 var produktionen i branschen tre procent lägre än ett år tidigare.

¹⁶ Konjunkturinstitutet, extramätning företag, 16 mars. [Omsättningen ökar något i näringslivet - Konjunkturinstitutet](#)

¹⁷ SCB, [Detaljhandelns försäljning, förändring från föregående period. Månad 2001M01 - 2021M01. PxWeb \(scb.se\)](#)

¹⁸ Konjunkturinstitutet, extramätning företag, 16 mars. [Omsättningen ökar något i näringslivet - Konjunkturinstitutet](#)

För reseföretag fortsätter den djupa krisen. I början av mars svarade 93 procent av företagen att de tappat minst hälften av sin omsättning jämfört med normalt. Andelen har legat mellan 90 och 100 procent ända sedan krisen började.¹⁹

2.4 Branscher som säljer till offentliga sektorn

Den privata utbildningsbranschen påverkades negativt av Corona under de första månaderna. Därefter har dock branschen som helhet återhämtat sig. I januari i år låg omsättningen på samma nivå som ett år tidigare

De privata utförarna av vård och omsorgstjänster påverkades mer av virusets spridning och branschens omsättning låg i april och maj åtta till nio procent under nivån i början av året. Orsakerna till detta var flera. Äldre avstod från hemtjänstinsatser och väntade med att flytta in på äldreboenden. Planerade operationer och behandlingar i specialistvården fick också ställas in och omsättningen inom företagshälsovården sjönk kraftigt.²⁰ Under hösten och vintern har dock en återhämtning skett och i januari i år låg branschens omsättning som helhet något över nivån ett år tidigare.

Tabell 5: Produktionen i tjänstebranscher som främst säljer till offentliga sektorn

Förändring jämfört med januari 2020, säsong- och kalenderjusterat, procent

	2020											2021
	Feb	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan
Vård och omsorg	3,0	-1,0	-9,2	-7,8	-4,9	-3,8	-1,9	-0,9	-0,8	0,6	1,2	0,6
Utbildning	-0,7	-2,4	-2,4	-1,0	-1,6	0,8	-1,1	-1,0	-1,1	-1,5	-0,8	0,2

Källa: SCB, tjänsteproduktionsindex

2.5 Färre konkurser under sommaren

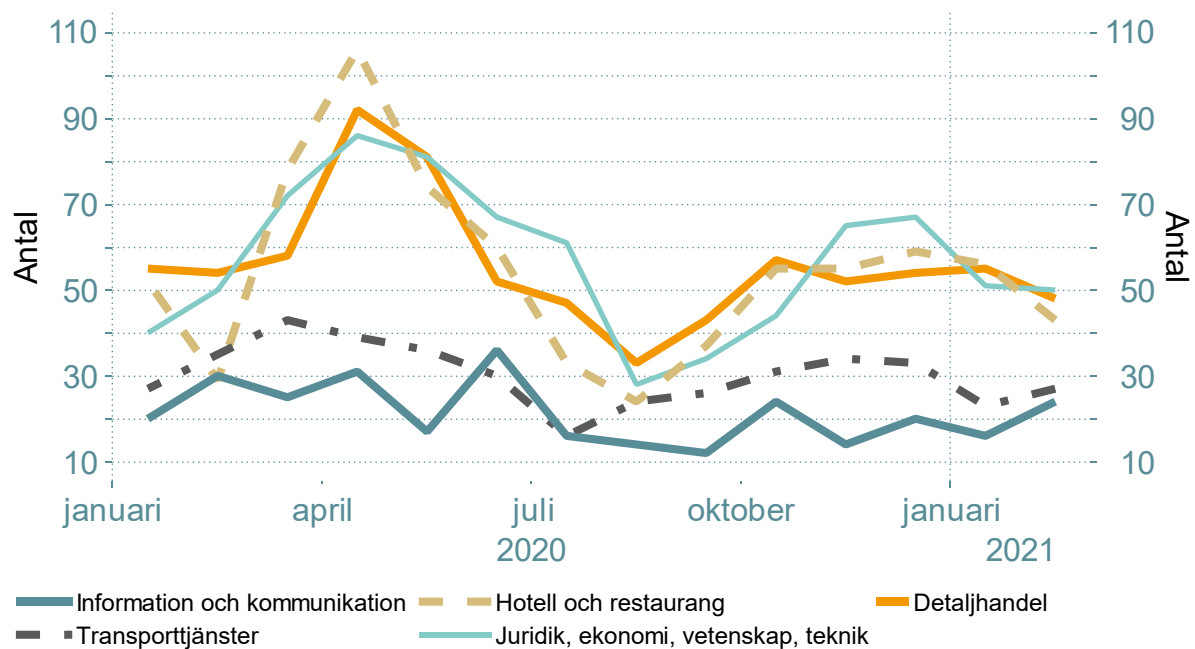
Coronakrisen ledde till en kraftig ökning av antalet konkurser inom tjänstesektorn och toppen nåddes i april. Under sommaren minskade antalet konkurser för att sedan öka något under hösten. I januari 2021 var dock inte konkurserna fler än före Coronakrisen i januari 2020 (se diagram 5). Företag kan dock lägga ner utan att gå i konkurs. Sedan den andra Coronavågen började har andelen företag som bedömer att det är stor risk att de behöver avvecklas ökat tydligt inom restauranger och resetjänster.²¹

¹⁹ Ibid.

²⁰ Almega Vårdföretagarna. Effekter av pandemin. Medlemsenkät oktober 2020.

²¹ Konjunkturinstitutet, extramätning företag, 1 dec. <https://www.konj.se/statistik-och-data/covid-19-relaterat/extramatningar/2020-12-01-omsattningen-minskar-mest-inom-handeln.html>

Diagram 5: Konkurer i tjänstebranscher, januari 2020 till januari 2021

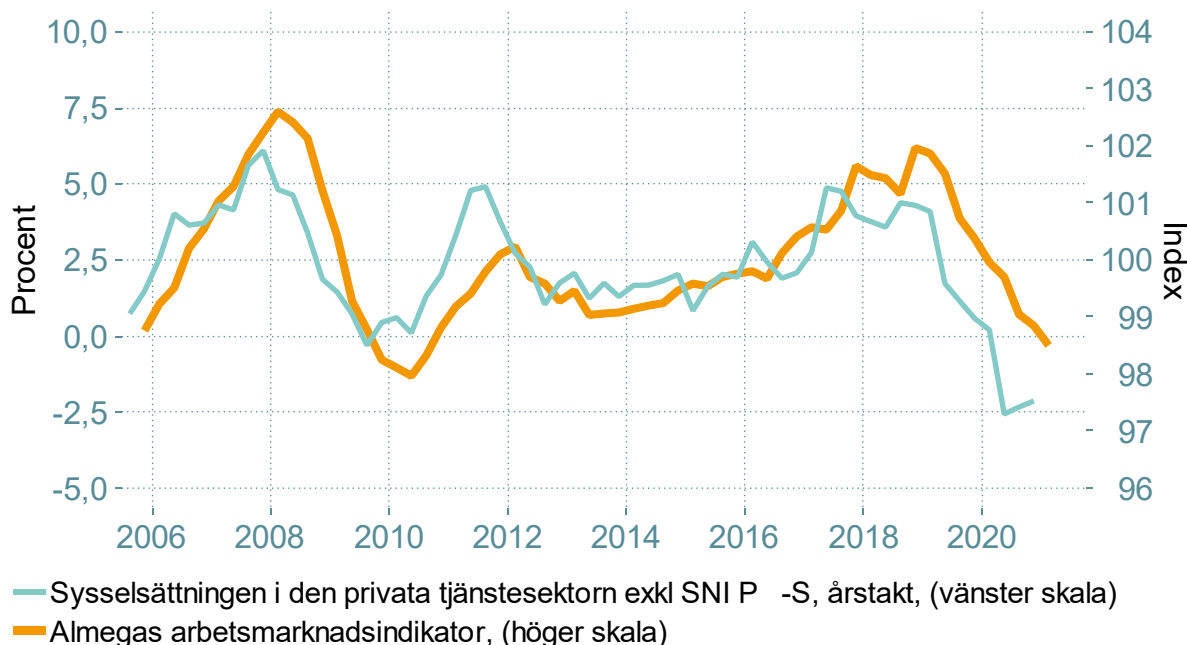
Källa: UC via Macrobond

3 Fortsatt ansträngd arbetsmarknad

3.1 Sysselsättningsfallet planar ut

Coronapandemin har kostat jobb i den privata tjänstesektorn. Det fjärde kvartalet i år var sysselsättningen i tjänstesektorn 64 000 personer, eller 2,7 procent, lägre än under samma kvartal 2020 (se tabell 6). Nedgången i sysselsättning planade dock ut mot slutet av året jämfört med raset under våren och sommaren. Under det tredje kvartalet hade sysselsättningen sjunkit med 81 000 personer på årsbasis. Enligt Almeas arbetsmarknadsindikator kommer sysselsättningen att fortsätta sjunka i den privata tjänstesektorn även under det första kvartalet i år även om nedgångstakten ser ut att avta.

Diagram 6: Almeas arbetsmarknadsindikator kvartal ett 2021

Källa: Almega, SCB, Macrobond

En tydlig utveckling under slutet av 2020 är att jobbförlusterna i tjänstesektorn koncentreras till ett par särskilt drabbade branscher medan övriga delar av tjänstesektorn är på väg att återhämta sig. Två tredjedelar av de jobb som försvunnit i tjänstesektorn det senaste året fanns inom hotell och restaurang. Där minskade sysselsättningen med 39 900 personer, eller 23 procent, under det fjärde kvartalet jämfört med ett år innan. Detta betyder att nedgången i denna bransch tilltar medan nedgången i övriga branscher i de flesta andra branscher har bromsat in (se tabell 6).

Inom privat vård och omsorg minskade antalet anställda med 14 400 personer, eller sex procent, under det fjärde kvartalet jämfört med samma period ett år tidigare. Även om det fortfarande är stora nedgångar så är fallet i sysselsättning mindre under det fjärde kvartalet än under det tredje. Den privata vård- och omsorgen påverkades negativt av att äldre avstått från

hemtjänst och inflyttning på äldreboenden. Även andra delar av den privata vården drabbades av att personer valde eller var tvungna att avstå från icke-akut vård. Läget förbättrades dock något mot slutet av året.

Inom kultur, nöje och fritid som bland annat rymmer teatrar, biografier, nöjesanläggningar och nöjesparker minskade antalet anställda med 6 600 personer, eller 15 procent, under det fjärde kvartalet jämfört med samma period året innan. Även om sommarsäsongen är över så är branschen fortsatt hårt drabbad av att många nöjesinrättningar tvingats hålla stängt eller haft stora begränsningar i sina verksamheter gällande besökare och utbud.

Bland transportföretagen minskade antalet anställda med 10 300 personer, eller drygt fyra procent, under samma period. Värst drabbade är flygbolag och rederier där antalet anställda minskat med 21 procent.

Tabell 6: Anställda inom den privata tjänstesektorn kvartal tre och fyra 2020

Förändring jämfört med motsvarande period året innan

Bransch	Kvartal 3	Förändring procent	Kvartal 4	Förändring procent
Privat tjänstesektor, därav:	-80 547	-3,4	-63 775	-2,7
G Handel	4 092	0,7	3 446	0,6
H Transport och magasinering	-9 959	-4,3	-10 318	-4,5
I Hotell- och restaurangverksamhet	-35 165	-19,3	-39 897	-22,7
J Information och kommunikation	8 877	4,4	7 450	3,6
K Finans- och försäkringsverksamhet	507	0,5	1 052	1,1
L Fastighetsverksamhet	930	1,3	433	0,6
M Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	-273	-0,1	591	0,2
N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster	-14 484	-5,2	-4 062	-1,5
Varav personaluthyrning, rekrytering	-18 201	-18,4	-7 534	-8,3
Företag för bevakning och säkerhetstjänst	-89	-0,3	-1 065	-3,6
P Utbildning	-851	-1	272	0,3
Q Vård och omsorg; sociala tjänster	-20 118	-8,1	-14 382	-5,9
R Kultur, nöje och fritid	-9 895	-21,9	-6 557	-15,3
S Annan serviceverksamhet	-4 208	-10,3	-1 802	-4,6

Källa: SCB kortperiodisk sysselsättningsstatistik

Inom de olika branscher som utgör företagstjänster har antalet anställda minskat kraftigt i vissa branscher medan andra har kunnat behålla sin personal.

Inom personaluthyrning, fastighetsservice och resetjänster minskade antalet anställda med 4 000 personer eller 1,5 procent under det fjärde kvartalet jämfört med ett år tidigare. Utvecklingen skilde sig kraftigt mellan branscherna.

Inom resetjänster minskade antalet anställda med 1 900 personer eller 24 procent jämfört med fjärde kvartalet 2019. Det var en ännu större minskning än under det tredje kvartalet.

Inom personaluthyrning har läget däremot ljusnat avsevärt. Visserligen minskade antalet anställda med 7 500 personer eller åtta procent under fjärde kvartalet jämfört med ett år tidigare men det var en tydlig återhämtning jämfört med nedgången på 18 200 personer på årsbasis det tredje kvartalet. Det speglar att personaluthyrningsbranschen hade en god utveckling under årets sista kvartal efter en kraftig nedgång under de första kvartalen.²²

Fastighetservice, som bland annat sanerar lokaler, har till skillnad från andra, haft en god utveckling under pandemin. Under det fjärde kvartalet ökade antalet anställda med 6 400 personer, eller åtta procent, jämfört med ett år tidigare.

Bland de kunskapsintensiva konsulttjänsterna inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik var sysselsättningen sammantaget oförändrad på årsbasis under det fjärde kvartalet. Antalet anställda inom juridik och ekonomi har blivit 2 000 fler medan antalet företagskonsulter minskat med ungefär lika mycket. Bland arkitekter och tekniska konsulter var antalet anställda oförändrat på årsbasis. Bland Innovationsföretagen, där arkitekter, tekniska konsulter och industrikonsulter ingår, uppgav 43 procent av företagen att man varslat personal under året. Andelen som varslat under året var högst bland industrikonsulter och lägst bland tekniska konsulter.²³

Företagstjänster inom information och kommunikation hade en god utveckling under det andra halvåret. Det fjärde kvartalet var antalet anställda 7 500 personer, eller nästan fyra procent, fler än samma period året innan. Ökningen förklaras helt av att datakonsulterna blivit nästan 7 000 personer fler under perioden. Företagen i branschen räknar inte längre med att behöva säga upp personal. I januari svarade 69 procent av företagen att uppsägningar inte var aktuella under det kommande året jämfört med 34 procent i april 2020.²⁴

Antalet anställda bland säkerhetsföretagen minskade under våren och sommaren på grund av inställda event och kraftigt minskad aktivitet på flygplatser. Från november har dock antalet anställda börjat öka igen och företagen förväntar sig att öka anställda även framöver.²⁵

576 700 anställda i näringslivet har beviljats statsbidrag för korttidspermittering sedan pandemin började. Av dem arbetar två tredjedelar – 384 000 personer – i tjänstesektorn. Alla har dock inte alla varit permitterade samtidigt. Antalet permitterade var som störst i maj när 270 100 personer var permitterade samma vecka. Under sommaren och tidiga hösten

²² Kompetensföretagen (2021) Q4 kvartalsrapport 2020.

²³ Almega Innovationsföretagen (2020). Effekterna av Corona/Covid-19 för Innovationsföretagens medlemmar, rapport 6, 22 december.

²⁴ IT&Telekomföretagen (2021) Effekter av Coronapandemin på IT&Telekomföretagens medlemmar, 10 februari.

²⁵ Almega Säkerhetsföretagen (2021) Konjunkturbarometer, februari [sakerhetsforetagen-konjunktur-februari-2021-slutversion.pdf \(almega.se\)](https://www.almega.se/sakerhetsforetagen-konjunktur-februari-2021-slutversion.pdf)

minskade antalet permitterade kraftigt men nedgången planade ut på senhösten. I februari var 53 600 personer korttidspermitterade, vilket var en nedgång från 65 000 personer i januari.²⁶

Enligt Svenskt Näringslivs företagarpånel för det första kvartalet 2021 hade 36 procent av företagen i tjänstesektorn permitterat personal någon gång under 2020. 18 procent av tjänsteföretagen planerade att permittera personal under den närmaste framtiden.²⁷

Tabell 7: Totalt antal korttidspermitterade mellan den 16 mars 2020 och 15 mars 2021

Bransch	Anställda kvartal 4	Korttidspermitterade	Andel permitterade %
Näringslivet	3 225 986	576 704	18
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	42 511	721	2
C Tillverkning	518 371	173 570	33
D, E el, gas, vatten, avlopp, sanering	48 081	1 010	2
F Byggverksamhet	332 900	17 159	5
Tjänstesektorn	2 274 115	384 117	17
G Handel	577 803	106 787	18
H Transport och magasinering	218 964	32 504	15
I Hotell- och restaurangverksamhet	135 860	62 871	46
J Information och kommunikation	214 394	30 243	14
K Finans- och försäkringsverksamhet	96 723	2 357	2
L Fastighetsverksamhet	73 529	2 752	4
M Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	296 243	59 766	20
N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster	266 750	30 447	11
P Utbildning	90 791	5 644	6
Q Vård och omsorg; sociala tjänster	229 383	20 586	9
R Kultur, nöje och fritid	36 301	18 300	50
S Annan serviceverksamhet	37 374	11 561	31

Källa: SCB, kortperiodisk sysselsättningsstatistik och Tillväxtverket

3.2 Anställningsplanerna mindre pessimistiska

Bristen på personal som varit det största hindret för tjänsteföretagen de senaste tre åren har, åtminstone tillfälligt, försvunnit. Under det fjärde kvartalet i år uppgav tio procent av de privata tjänsteföretagen att brist på personal var det största hindret i deras verksamhet. Det är trots allt en liten uppgång jämfört med läget tidigare under året. (se diagram 7).

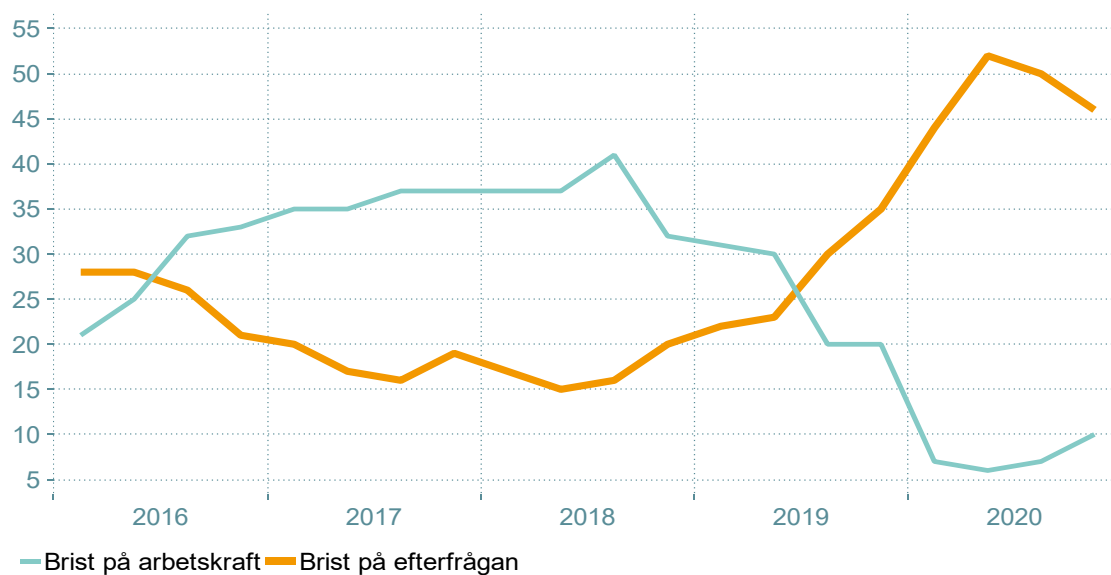
²⁶ SCB, arbetskraftsundersökningarna. [Utökade grundtabeller, månad \(scb.se\)](#) I november var 54 800 personer korttidspermitterade och i december 59 000.

²⁷ Svenskt Näringsliv (2021) Företagarpanel Q1 2021, snabbrapport tjänstesektorn, 16 februari.

Ett annat tecken på att arbetsmarknaden försvagats är att efterfrågan på inhyrd personal minskat och rekryteringstjänster har minskat kraftigt sedan Coronakrisen bröt ut medan efterfrågan på omställningsinsatser för personer som behöver nytt arbete har ökat kraftigt. För Kompetensföretagens medlemmar minskade omsättningen för bemanningstjänster med 8 procent och omsättningen för rekryteringstjänster med 33 procent under 2020. Omsättningen för omställningstjänster ökade däremot med 67 procent under året.²⁸

Diagram 7: Det största hindret för tjänsteföretagens verksamhet första kvartalet 2016 till fjärde kvartalet 2020

Procent av svarande företag säsongsrensat

Källa: Konjunkturinstitutet

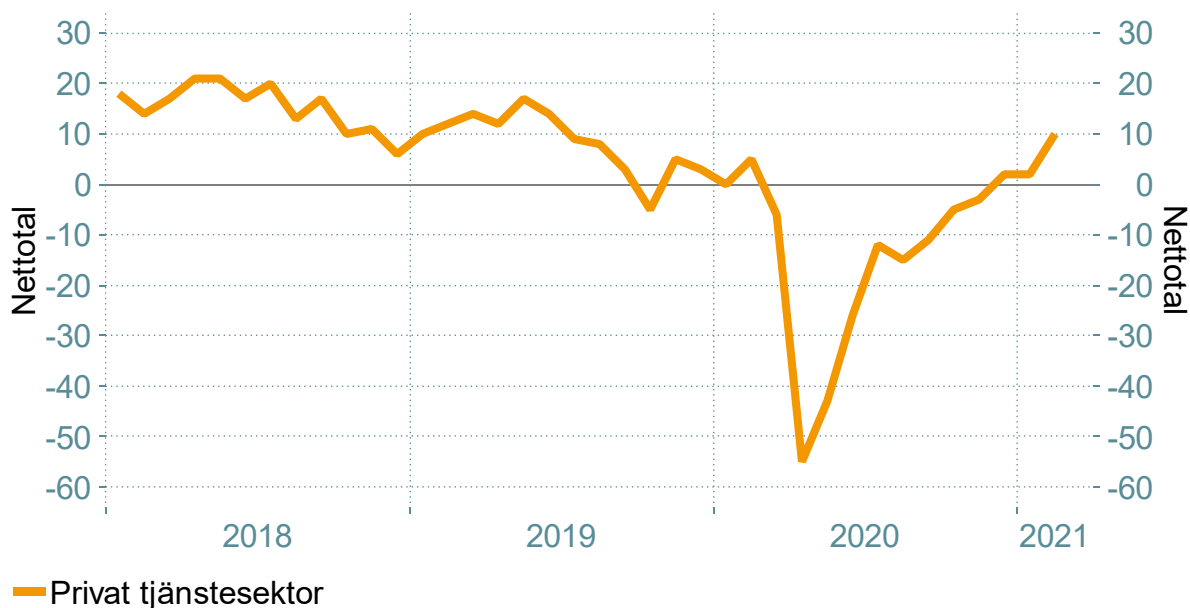
Tjänsteföretagen tappade helt intresset för att anställa i mars 2020 (se diagram 8). Under sommaren och hösten har dock läget ljusnat. Andelen företag som räknar med att minska personalstyrkan har sjunkit betydligt och fler än i våras räknar med att öka antalet anställda framöver. Under de två första månaderna under 2021 är det för första gången sedan pandemin startade fler företag som räknar med att öka antalet anställda än företag som planerar att minska personalstyrkan. I februari räknade 29 procent av tjänsteföretagen med att öka personalstyrkan de kommande tre månaderna och 18 procent med att minska den. 53 procent av tjänsteföretagen räknade med att hålla personalstyrkan oförändrad.²⁹

²⁸ Kompetensföretagen (2021) Q4 kvartalsrapport 2020.

²⁹ Normalt svarar hälften av företag att de planerar att hålla en oförändrad personalstyrka. Konjunkturinstitutets månadsbarometrar. <https://www.konj.se/publikationer/konjunkturbarometern/indikatorer-i-konjunkturbarometern.html>

Diagram 8: Tjänsteföretagens anställningsplaner. Förväntningar tre månader framåt, januari 2018 till februari 2021

Nettotal säsongrensat

Källa: Konjunkturinstitutet, Macrobond.

Anm: Nettotalet är andelen företag som planerar att öka sin personalstyrka minus andelen som planerar att minska den.

Ljusstämningen syns inte i alla branscher (se tabell 8) även om tjänstesektorn i sin helhet nu visar positiva tal. Researrangörer ser fortfarande mycket mörkt på framtiden och räknar med att fortsätta minska antalet anställda. Det ser dock ljusare ut i februari då alla branscher utom tre nu planerar att öka sin personalstyrka. I november 2020 var det fem branscher som planerade att minska antalet anställda.³⁰

Förväntningarna om nyanställningar är fortsatt goda bland datakonsulter och har förbättrats kraftigt inom arbetsförmedling och bemanning. Även bland företagskonsulter, arkitekter och tekniska konsulter förväntar sig fler företag att nyanställa framöver. Bland Innovationsföretagen – där tekniska konsulter, arkitekter och industrikonsulter ingår – svarar dock fortfarande nästan vart femte företag att man planerar att säga upp personal under året. Andelen som planerar uppsägningar har dock minskat under vintern.³¹

³⁰ Konjunkturinstitutets månadsbarometrar.

<https://www.konj.se/publikationer/konjunkturbarometern/indikatorer-i-konjunkturbarometern.html>

³¹ Almega Innovationsföretagen (2020). Effekterna av Corona/Covid-19 för Innovationsföretagens medlemmar, rapport 6, 22 december.

Tabell 8: Antalet anställda i olika tjänstebanscher. Förväntningar tre mån framåt, november 2020 och februari 2021

Nettotal säsongsrensats

Bransch	November	Februari
Tjänstesektorn	-3	10
Landtransport	-1	-6
Hotell och restauranger	-62	1
Datakonsulter	30	37
Finans- och försäkringsverksamhet	8	10
Fastighetsförvaltning	9	10
Juridiska och ekonomiska konsulter	3	-1
Konsulter företagsledning	25	40
Arkitekter	-11	19
Tekniska konsulter	20	35
Arbetsförmedling, bemanning	30	44
Researrangörer	-86	-36

Anm: Nettotalet är andelen företag som planerar att öka sin personalstyrka minus andelen som planerar att minska den.

Källa: Konjunkturinstitutet

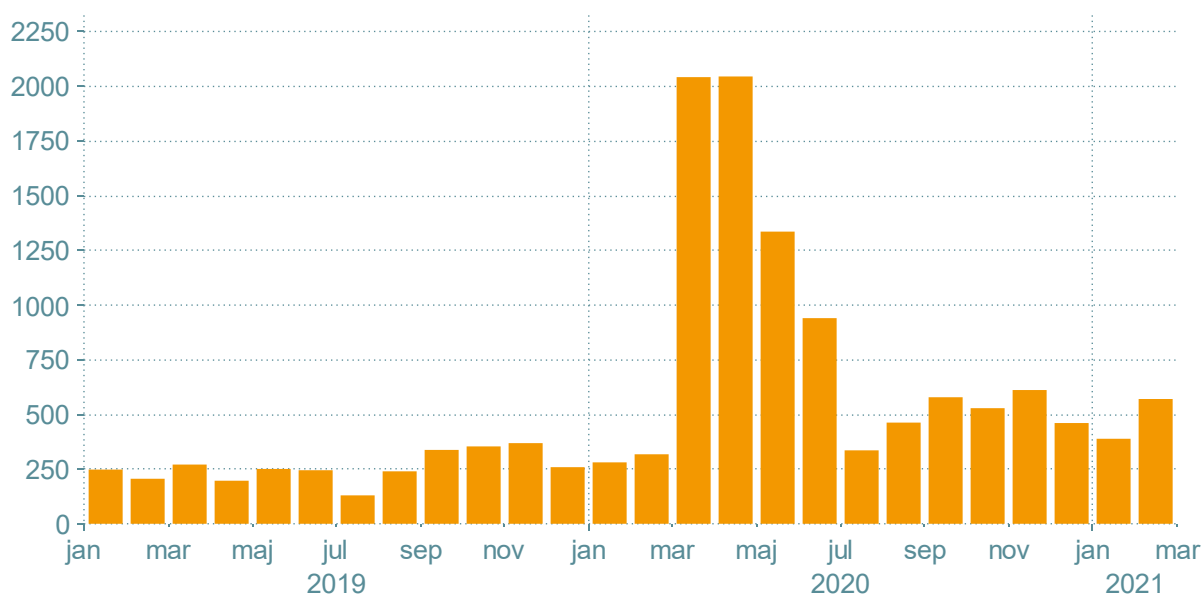
3.3 Något fler fall av arbetsbrist

Ett annat tecken på hur arbetsmarknaden utvecklas inom tjänstesektorn är antalet rådgivningar hos Almega om personalneddragningar.

Under 2019 hanterade Almegas rådgivningstjänst mellan 200 och 300 förfrågningar om arbetsbrist och driftsinskränkningar i månaden. När Coronakrisen bröt ut i mars och april 2020 hanterade Almega över 2 000 förfrågningar om arbetsbrist per månad. Sedan dess har antalet rådgivningar om arbetsbrist minskat men under hösten och vintern har Almega hanterat cirka 500 rådgivningar om arbetsbrist varje månad. Det är 200 fler per månad än för ett år sedan (se diagram 9).

Diagram 9: Almeegas rådgivningar om arbetsbrist och driftinskränkning, januari 2019 till februari 2021

Ärenden per månad

Källa: Almega

3.4 Arbetslösheten har slutat att öka

De lediga platserna blir fler. I februari fanns det 119 200 kvarstående lediga platser på Arbetsförmedlingen. Det var 16 600 färre än ett år tidigare men 66 600 fler än i september. Antalet lediga platser föll snabbt under våren och sommaren men har ökat stadigt under hösten och vintern.³²

Redan före Coronakrisen hade arbetslösheten börjat öka på grund av konjunkturedgången. Under våren och sommaren ökade arbetslösheten snabbt. I augusti slutade arbetslösheten att öka. I februari var 484 000 personer, eller 8,8 procent av arbetskraften, arbetslösa säsongsrensats och utjämnat. Det var lika många som i december och januari.

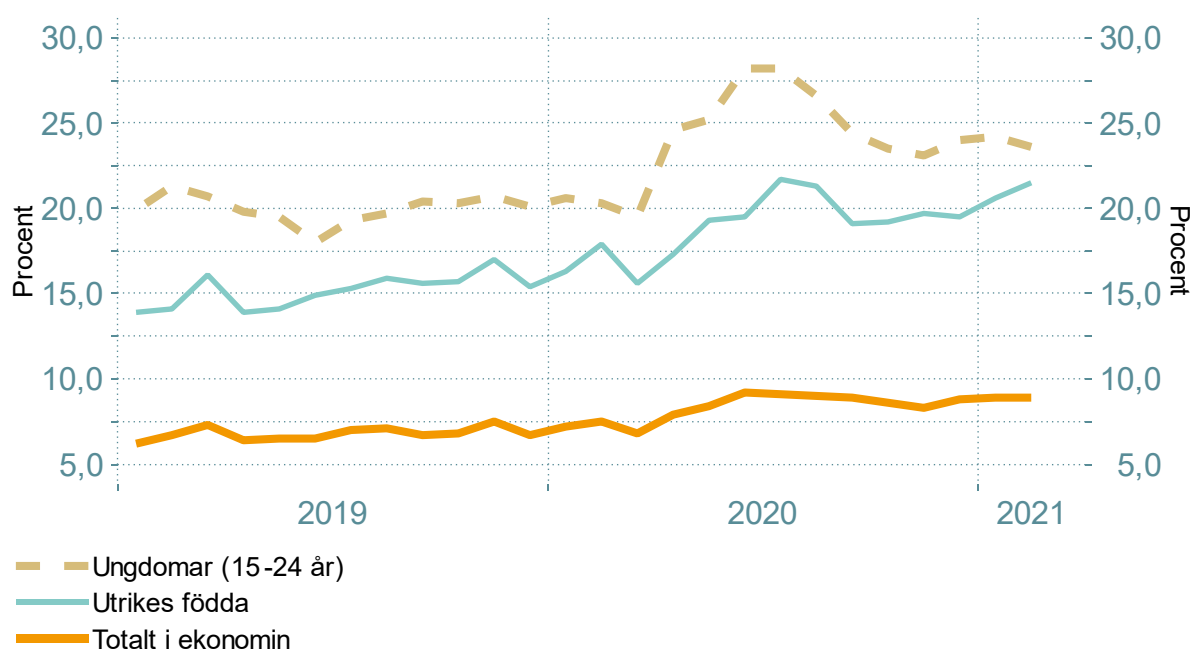
Arbetslösheten har även slutat öka bland ungdomar. I februari var 139 000 ungdomar (15–24 år) – eller 23,6 procent av antalet ungdomar i arbetskraften – arbetslösa. Det var en aning färre än i januari och december. Även bland utrikes födda har arbetslösheten ökat betydligt sedan Coronakrisen började (se diagram 10).³³ Den privata tjänstesektorn – inte minst besöksnäringen, transportbranschen och serviceföretag – står för de flesta ingångsjobben för unga och utrikes födda. Det är viktigt att de mest utsatta branscherna kan ta sig igenom krisen för att rädda jobben för dessa grupper.³⁴

³² Arbetsförmedlingens, månadsstatistik.

³³ AKU, februari. [Viss ljusning på en dämpad arbetsmarknad \(scb.se\)](https://www.scb.se/aktuella/aktuella-nyheter/aktuella-nyheter-2021/2021-02-04-aktuella-nyheter-2021-02-04)

³⁴ Almega har studerat ingångsjobben för utrikes födda i utsatta områden. Studierna visar att jobb inom restaurang och transporttjänster är vanligast bland och jobb inom städning, hemservice och vård är vanligast bland kvinnor. Se bland annat <https://www.almega.se/2019/06/tjanstesektorn-ar-en-integrationsmotor-i-jarvaområdet/>

Diagram 10: Arbetslösheten bland ungdomar och utrikes födda, januari 2019 till februari 2021
 Procent av arbetskraften i gruppen, säsongsrensad

Källa: SCB (AKU) och [Macrobond](#).

Mellan den 1 mars 2020 och den 12 mars 2021 varslades 124 400 personer om uppsägning. Av dem arbetade fyra av fem i tjänstesektorn. Mer än hälften av varslen lades i mars och april 2020. Varslen minskade under sommaren men ökade något under tidiga hösten. Under vintern har antalet varsel minskat igen. Sedan den 1 december har 3 100 personer varslats om uppsägning varje månad vilket inte är fler än före Coronakrisen. Varslen har koncentrerats till de branscher som berörts mest av Coronarestriktionerna. Drygt 40 procent av de som varslats de senaste tre månaderna arbetar inom handeln, transportbranschen samt hotell- och restaurang.³⁵

Alla varsel leder inte till uppsägning. Av de som varslades mellan mars och juni 2020 hade 58 procent sagts upp ett halvår senare, vilket var mindre än vid tidigare lågkonjunkturer. Andelen varslade som sagts upp varierar mellan branscher. Inom hotell och restaurang blev 71 procent av de varslade uppsagda inom sex månader och inom kultur, nöje och fritid 68 procent. Inom mer kvalificerade tjänstebanscher ledde inte varsel lika snabbt till uppsägningar. I konsulttjänster inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik blev 50 procent av de varslade uppsagda inom sex månader och inom information och kommunikation 36 procent.³⁶

³⁵ Arbetsförmedlingen, veckostatistik. [Varsel - Arbetsförmedlingen \(arbetsformedlingen.se\)](#)

³⁶ Arbetsförmedlingen (2021) Varsel under pandemin. Uppföljning av varsel lagda mars-juni 2020, 26 januari.

3.5 Erfarenheter av stödet till korttidsarbete

Det mest lättillgängliga – och mest använda – företagsstödet under Coronakrisen är utan tvekan det statliga stödet till korttidsarbete. Stödet har varit helt nödvändigt för att många tjänsteföretag så här långt har kunnat klara krisen utan massiva personaluppsägningar. 396 000 personer, eller 17 procent av de anställda, i tjänstesektorn har varit korttidspermitterade någon gång sedan mars 2020. I januari var fortfarande 65 000 personer korttidspermitterade, sannolikt var lejonparten av dem anställda i tjänsteföretag.³⁷ Stödet har dock tydliga brister som till stor del beror på att det infördes hastigt utan ett färdigt regelverk och utan att den ansvariga myndigheten, Tillväxtverket, fick tid att förbereda sig. Det forcerade införandet var onödigt eftersom det fanns ett färdigt förslag om stöd till korttidsarbete som hade kunnat finnas på plats tidigare.³⁸ En viktig lärdom av detta är att det måste finnas färdiga regelverk för att hantera extrema situationer som denna.

Brister i myndighetsutövningen

Det forcerade införandet ledde till att Tillväxtverket saknade kompetens och resurser för att hantera ett helt nytt och så pass komplext system som detta.³⁹ Tillväxtverkets besked om hur regelverket skulle tillämpas dröjde länge, ändrades och togs tillbaka. Situationen blev värre när riksdagen i sista stund införde regler som begränsade aktieutdelningar och koncernbidrag. Besked om hur detta skulle tillämpas dröjde i vissa fall till december 2020 då vissa arbetsgivare tvingades betala tillbaka det stöd de fått. Detta dröjsmål är oacceptabelt. Stödsystemen i en stor kris bör bygga på ett ömsesidigt förtroende mellan inblandade parter och ett myndighetsutövande som hellre friar än faller. Tillväxtverket bör därför få ett större mandat att i första hand stötta företagen i denna utmanande process.

Arbetsgivarna tar hela likviditetsrisken

Stöd vid korttidsarbete är i princip ett stöd till medarbetarna som administreras av arbetsgivaren. Arbetsgivaren som ansöker om stödet som preliminärt betalas ut till arbetsgivaren. Det är först senare när stödet slutredovisas som Tillväxtverket avgör om företaget är berättigat till stöd. Under handläggningen måste arbetsgivaren betala närmast full lön till arbetstagaren som delvis är arbetsbefriad. Arbetsgivaren bär stor risk i denna situation. Om Tillväxtverket nekar stödet blir arbetsgivaren återbetalningsskyldig.

Risken blir än större när lagstiftningen släpar efter och tillämpas retroaktivt. Just nu har vi en situation där arbetsgivare kunnat permittera anställda sedan den 1 december 2020 men ansökan för stödet öppnar först den 29 mars. Det innebär att arbetsgivare som vill ta del av stödet har tvingats att chansa på att de uppfyller lagens krav i minst fyra månader. Om de senare skulle få nej har medarbetarna redan har varit permitterade. Det blir omöjligt att ta igen den minskade arbetstiden och tid för att spara på kostnader genom att minska personalstyrkan har försuttits.

³⁷ SCB, arbetskraftsundersökningarna. Branschuppgifter saknas i AKU-statistiken.

³⁸ [Ett mer konkurrenskraftigt system för stöd vid korttidsarbete - Regeringen.se](#)

³⁹ Stödet för korttidsarbete har sitt eget regelsystem men det påverkas också av lagar och kollektivavtal om anställningar samt av bokföringsregler och skattelagstiftning.

Systemet passar inte alla branscher

Regelverket för korttidsarbete utformades utifrån erfarenheterna av finanskrisen 2007–2008 som i första hand drabbade industrin. Korttidsstödet är utformat för en situation där produktionsanläggningar tvingas stanna när efterfrågan, eller insatsvaror, försvinner tillfälligt. Inom industrin är det lättare att skilja personer som arbetar med produktion från dem som arbetar med försäljning eller utveckling. I vissa tjänstebranscher är det svårare. Inom konsulter och andra företagstjänster är personen som utför tjänsten också inblandad i försäljning och utveckling av tjänsten. Konsultverksamheter vittnar om att de under krisen behövde arbeta mer – inte mindre – för att upprätthålla någon form av verksamhet. Ett uppdrag som normalt krävde tio arbetstimmar att sälja in tog mångdubbelt längre när osäkerheten spred sig bland köpare. Att tvingas minska arbetstiden för att få stöd äventyrade företagens långsiktiga överlevnad.

Sannolikt hade många företag inom uppdragsverksamhet kunnat återhämta sig snabbare om deras anställda hade kunnat utveckla tjänsteutbudet och arbeta med försäljning under korttidsarbetet.

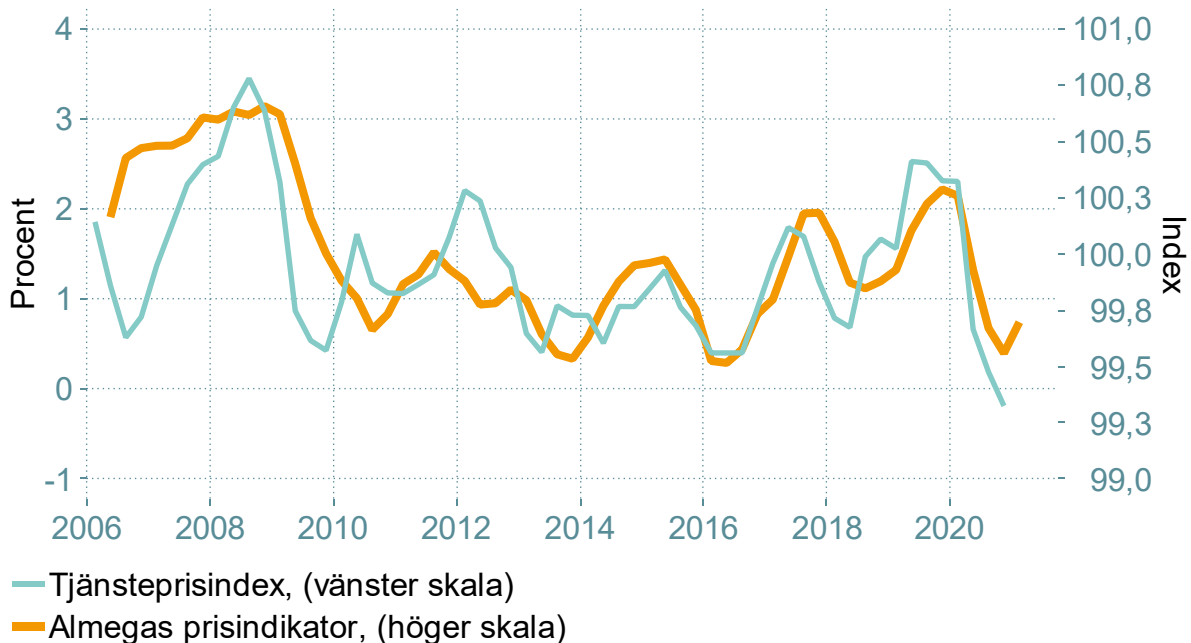
Många arbetsgivare ville under 2020 utnyttja korttidsarbetet för kompetensutveckling. Möjligheten att söka stöd för kompetensutveckling i samband med kompetensutveckling infördes dock först den 1 jan 2021, för många företag var då redan avtal om permittering tecknade och fokus låg istället på återgång till arbete. Det är angeläget att stödet för korttidsarbete vid framtida kriser även inkluderar kompetensutveckling och långsiktig utveckling av produkter från dag ett.

4 Fallande tjänstepriser

4.1 Företagens försäljningspriser faller

Under årets fjärde kvartal minskade de privata tjänsteföretagens försäljningspriser med 0,4 procent jämfört med kvartalet innan. På årsbasis föll tjänstepriserna med 0,2 procent. Det är första gången som tjänstepriserna faller i årstakt sedan Tjänsteprisindex började mätas 2005. Coronapandemin har därmed kraftigt dämpat tjänstepriserna.⁴⁰ Almegas prisindikator för det första kvartalet tyder dock på att prisnedgången är på väg att brytas.

Diagram 11: Almegas prisindikator för det första kvartalet 2021

Källa: Almega, Konjunkturinstitutet (KI-barometern), SCB

Anm. Almegas prisindikator bygger på ett skattat samband mellan svar från tjänsteföretagen i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer och förändringen av försäljningspriserna enligt SCB:s tjänsteprisindex.

Nedgången i tjänstepriserna under det fjärde kvartalet berodde främst på sjunkande priser på resetjänster. Under det fjärde kvartalet sjönk priserna på resetjänster och andra stödtjänster med 3,3 procent jämfört med det tredje kvartalet. Fallande priser på utgivning av programvara bidrog också till den låga totala prisökningen. Priserna på fastighetstjänster ökade dock under det fjärde kvartalet på samma sätt som tidigare under året.

Jämfört med det fjärde kvartalet 2019 föll tjänstepriserna med 0,2 procent. Genomsnittet döljer dock stora skillnader mellan branscherna. Priserna på fastighetstjänster ökade med 1,6 procent på årsbasis och priserna på transport- och magasineringstjänster ökade med 1,9 procent. Priserna inom hotell och restaurang föll däremot med 3,5 procent i årstakt medan priserna på uthyrning, resor och andra stödtjänster föll med 1,9 procent.

⁴⁰ SCB Tjänsteprisindex, statistiknyhet 2020-08-07.

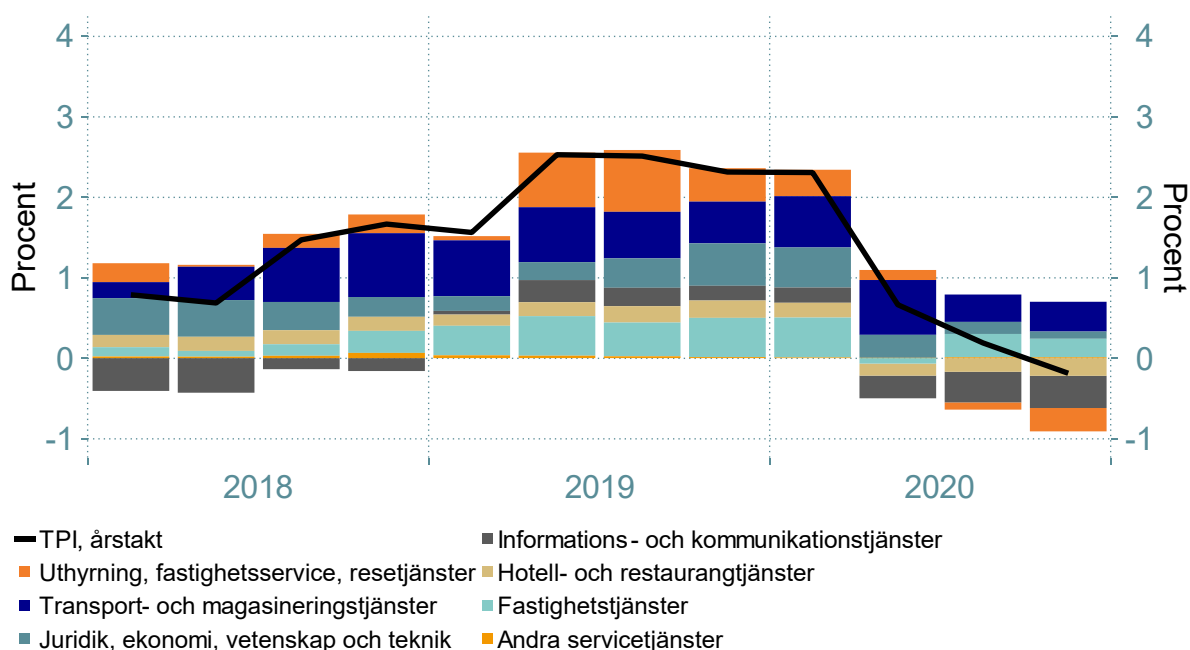
Tabell 9: Den årliga prisökningstakten inom tjänstebranscherna samt deras bidrag till förändringen i Tjänsteprisindex (TPI) det fjärde kvartalet 2020

	Förändring årstakt, procent	Bidrag till TPI, procentenheter
Tjänsteprisindex (TPI)	-0,2	-0,4
Transport och magasinering	1,9	0,0
Hotell och restaurang	-3,5	0,0
Information och kommunikation	-1,7	-0,1
Fastighetstjänster	1,6	0,1
Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	0,5	0,1
Uthyrning och andra stödtjänster	-1,9	-0,5
Andra tjänster	1,1	0,0

Källa: Almega, SCB (Tjänsteprisindex)

Diagram 12: Tjänstebranschernas bidrag till årsförändringen i Tjänsteprisindex (TPI)

Kvartalsvärden till och med fjärde kvartalet 2020

Källa: SCB (Tjänsteprisindex)

I februari uppgav 85 procent av företagen i tjänstebranscherna att deras försäljningspriser varit oförändrade eller fallit de senaste tre månaderna. Något fler tjänsteföretag än tidigare tror på oförändrade priser framöver. I de branscher där priserna fallit mest det senaste året – resetjänster samt hotell och restaurang – förväntar sig företagen att prisfallet ska stanna av och priserna vara oförändrade de närmaste tre månaderna. Inom datakonsulttjänster där priserna fallit under året förväntar sig fler företag stigande priser framöver. Bland arkitekter och tekniska konsulter, som också haft fallande priser under året, förväntar sig dock företagen fortsatta prisfall.

Tabell 10. Företagens försäljningspriser. Utfall tre månader bakåt och förväntningar tre månader framåt, februari 2021

Nettotal, säsongrensat

	Utfall	Förväntningar
Tjänstesektorn	-10	-1
Uppdragsverksamhet	-22	3
Landtransport	-9	-4
Hotell och restauranger	-36	0
Datakonsulter	0	12
Finans- & försäkringsverksamhet	2	-12
Fastighetsförvaltning	-8	-3
Juridiska & ekonomiska konsulter	1	7
Konsulter företagsledning	-10	-5
Arkitekter & tekniska konsulter	-41	-18
Arbetsförmedling, bemanning mm	-13	7
Researrangörer och resebyråer	-63	-3

Källa: Konjunkturinstitutet

4.2 Konsumentpriserna ökar

I februari ökade priserna på de tjänster som ingår i konsumentprisindex (KPI) med 1,4 procent jämfört med februari 2020. Det var en något lägre prisökningstakt än i januari då priserna ökade med 1,6 procent på årsbasis. Konsumentpriserna på tjänster ökar nu något snabbare än de gjorde under våren och sommaren men priserna ökar fortfarande långsammare än före Coronautbrottet.

Ökningen av tjänstepriserna på årsbasis i januari förklaras av prisökningar på de flesta typer av tjänster. De största bidragen till prisökningen kom dock från hyreshöjningar på bostäder och ökade bostadskostnader för egna hem samt ökade priser på inrikes resor (se tabell 11).

Tabell 11. Tjänstepriserna i KPI december 2020 till februari 2021, årsförändring, olika tjänsters bidrag i procentenheter

	December	Januari	Februari
Tjänstepriser totalt	1,4	1,6	1,4
Hyreslägenhet, bostadsrätt, garage	0,4	0,3	0,3
Egna hem, bostadsrätt: avskrivningar, inre reparation	0,2	0,2	0,1
Egna hem: tomträtt, fastighetsskatt	0,0	0,0	0,0
Egna hem: försäkringsavgifter	0,0	0,0	0,0
Egna hem: vatten, avlopp, renhållning, sotning	0,1	0,1	0,1
Reparation och underhåll av bilar	0,1	0,1	0,1
Kontrollbesiktning, körskoleutbildning, bilförsäkringar	0,2	0,2	0,1
Inrikes resor exkl. båtresor, flyttning	0,3	0,2	0,2
Utrikes resor	-0,1	0,1	0,0
Post	0,0	0,0	0,0
Teletjänster	0,0	0,0	0,0
Nöjen och rekreation minus TV-licens och spel	-0,1	-0,1	-0,1
Lotteri, Tips och Toto	0,0	0,1	0,0
Läkarvård	0,2	0,1	0,1
Tandläkararvode	0,0	0,0	0,0
Personlig hygien, tjänster	0,1	0,1	0,1
Vin, sprit, öl: restaurang	0,1	0,1	0,1
Förtäring utom hemmet	0,2	0,1	0,1
Logi	-0,3	-0,1	-0,2
Begravning, hemförsäkring, bank, utbildning	0,1	0,1	0,1
Reparation, hushållstjänster	0,0	0,0	0,0

Källa: Almega, SCB

Den totala inflationstakten i februari för både varor och tjänster var 1,5 procent på årsbasis. Det var en kraftig uppgång från i december då inflationstakten var 0,5 procent.⁴¹

⁴¹ SCB KPIF, Konsumentprisindex med fast ränta. I januari ökade KPIF med 1,7 procent på årsbasis.

5 Om tjänsteindikatorn

AlmeGas *tjänsteindikator* har tagits fram av Almega från och med år 2001 för att ge en indikation om vart konjunkturen i den privata tjänstesektorn är på väg på kort sikt.⁴² Indikatorn ger information för att tidigt kunna förutspå vändpunkter i konjunkturen, inom både tjänstesektorn och Sveriges ekonomi, eftersom den privata tjänstesektorn svarar för 52 procent av Sveriges BNP.

AlmeGas tjänsteindikator täcker in cirka 90 procent av den privata tjänstesektorns förädlingsvärde och drygt 80 procent av dess sysselsättning.⁴³ Indikatorn bygger på en skattning av sambandet mellan tjänsteföretagens svar i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer och utfallet för produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. Skattningen utgår från sambandet mellan bland annat företagets förväntningar om det kommande kvartalets efterfråge- och produktionsutveckling och den faktiska utvecklingen av tjänsteproduktionen per kvartal enligt Statistiska Centralbyråns (SCB) tjänsteproduktionsindex.

Tjänsteindikatorn är beräknad i indexform där värdet 100 anger genomsnittet för den period som den bygger på (skattningen är gjord på data från och med år 2005). Indexvärden över 100 anger en högre tillväxt än det historiska genomsnittet och index under 100 på det motsatta. Indikatorn anger också om tillväxten kan förväntas öka, vara oförändrad eller minska under det närmaste kvartalet. Indikatorn är ledande och ligger två till tre månader före publiceringen av det faktiska utfallet från SCB.

AlmeGas *arbetsmarknadsindikator* bygger på ett skattat samband mellan svar från tjänsteföretagen i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer och den privata tjänstesektorns sysselsättningsförändring enligt SCB:s kortperiodiska sysselsättningsstatistik. Arbetsmarknadsindikatorn bygger dessutom på uppgifter om vakansgraden i tjänstesektorn, som hämtas från SCB och uppdateras kvartalsvis. Indexvärdet 100 anger det historiska genomsnittet för indikatorn baserat på det skattade sambandet från och med år 2005.

Prisindikatorn bygger på ett skattat samband mellan svar från tjänsteföretagen i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer och förändringen av försäljningspriserna i den privata tjänstesektorn enligt SCB:s tjänsteprisindex. Värdet 100 anger den genomsnittliga prisökningstakten sedan 2006.

⁴² AlmeGas tjänsteindikator togs fram 2001 av Owe Danemar, AlmeGas dåvarande chefekonom.

⁴³ De tjänstebranscher som saknas i KI-barometern är utbildning, hälso- och sjukvård, kultur, nöje och fritid samt samhällliga och hushållsnära tjänster inom näringslivet.

| 4 | **Almega**